

La filla de l'argenter

Nous vivons en gran partie sur
des opinions fabriquées dans des
temps de barbare; nous les usons
jusqu'au bout.

J.B.Soy

Vivim en gran part de
comentaris realitzats
en temps de barbare;
que utilitzem fins al final.

*¿No heu vist mai una floreta
d'elles grogues i blanques
que viuen a la ventura,
que neixen com per miracle
per les juntes i crivells
del pedreny de les murades,
i airores creixen i arren
com a verges solitàries
per les parets ennegrides
d'una ermita enderrocada?
Per vells campanars i torres,
per finestres i teulades,
entre l'herbam de les runes,
p'enmig del pedreny del claustre,
sempre, a tostemps, tota sola
l'he vista arraconada
lo mateix que el liri blau
que viu a l'erm dins muntanya.
Pobre flor! Ningú la's mira,
Ningú nat del món l'alaba;
l'oreig solsament la besa,
els vius raigs de sol l'escalfen,
la pluja del cel la rega,
sols la mira l'Etern Pare!...*

*Jo conec una donzella
que bé pot dir-se germana*

d'aquestes floretes tristes
que viuen arraconades.
Com ella no en trobareu
en mitja Mallorca una altra;
la mà d'un príncep mereix
de tan bella i de tan santa.
¡Que gojós i satisfet
no la's mira son bon pare
quan se'n va cap a l'església
els dematins, ben mudada!
Sempre surt ell al portal
quan ella se'n va a casa
i, com que com més la mira
la troba sempre més guapa,
vetaquí que l'argenter
no es cansa mai de mirar-la.
Que n'és, que n'és de garrida!
Que n'és, d'hermosa, s'exclama.
Cap n'hi ha en el món com ella!
A ma filla cap la iguala!
Mes l'amor li entela els ulls
Al bon vell, i no repara
Que ningú vol posar preu
A joia que ell tant alaba.
De botons i cordoncillos
i d'anells i creus de Malta
bé prou que en ven l'argenter,
bé prou n'hi compren d'alhaques;
mes de sa filla volguda
ningú noves n'hi demana;
ningú li diu si és venal
la fadrina que té en casa.
De fadrins per sa botiga
tants n'hi van com n'hi anaven;
tan tard se colga els dilluns
com els dijous i dissabtes;
ni les gloses els desvetlen;
ni el desperten les guitarres,
i si a sa filla els fadrins
la's miren qualche vegada
quan, eixint del sagrat temple,
passa, ulls baixos, per la plaça,
i es veuen com a forçats

a confessar que és molt guapa,
també és cert que, parlant d'ella,
més d'un cop i dos s'exclamen:
-<<quina al.lota que seria
Si fos filla d'altres pares! >>.

<<Dolça edat de la infantesa
que de pressa que has passada!
Per què amb tu no m'endugueres
quan per sempre te'n anares ? >>.
La filla de l'argenter
Canta així vers l'horabaixa
mentres el sol que s'enfonsa
part darrera les muntanyes
besa son front des de lluny
amb un raig de llum daurada
que resplendeix al voltant
de sa testa, i que s'escampa
lluminosa, com si fos
la corona d'una santa.
Jorns puríssims d'innocència,
blavor mística de l'alba
del jorn amarg de la vida,
jorn més trist com més s'allarga!...
Bé us pot enyorar la nina
que plorosa els horabaixes,
tot recordant-vos entona
tan tristíssimes tonades;
que, al menys l'estimaven
i angelets que li somreien
donant-li el nom de germana.
Ara amb els anys que han passat
les amistats se'n anaren;
les que un temps li eren amigues
ara, grans, d'ella es decanten;
si mai pel carrer la troben
en terra los ulls acalen.
I els obres que van per Vila
convidant de casa en casa
les al.lotes per al ball
que es farà el vespre a la plaça
quan són davant casa seva
passen de llis tot mirant-la

de reüll i, caminant,
diu l'un a l'altre en veu baixa:
-Bé en trauria d'or i argent
Si a'n el ball fos convidada!
-Sí que en veuríem de joies!
Tot fent via respon l'altre.
-<<Quina al.lota que seria
Si fos filla d'altres pares! >>.

De petis es coneixien
i, des d'infants, s'estimaven
la filla de l'argenter
i el fadrinet de muntanya.
Ulladetes amoroses
s'enviaven l'un a l'altre
i, amb els ullets s'entenien
per més de lluny que es mirassen.
D'amagat, quan foren grans,
a festetjar començaren.
Pel carrer de la donzella
tots els dijous i dissabtes
el fadrinet eixerit
hi passava i traspassava,
sempre cap alt, dient gloses
i puntetjant la guitarra.
Mig obrint, a poc a poc,
la finestra de sa cambra
--T'estimaré mentres visca!
deia la nina en veu baixa.
I ell jurava amb la mà al pit
fins a la mort estimar-la.
Que mai ningú li retrega
que no ha complert sa paraula:
massa sap Déu que la culpa
no és del fadrí, sinó d'altres.
De son amor en mala hora
va haver-ne esment el seu pare.
Groc d'ira li va parlar
de deshonra i de llinatges,
i diuen que fins i tot
li va fer grans amenaces.
Des d'aleshores ençà
el fadrinet ja no passa

per lo carrer on solia
cantar-hi dolces tonades.
Si en passa, mai no s'hi atura
ni hi canta con hi cantava,
que amb una al.lota pagesa
l'ha fet casar lo seu pare.
Ell diu que n'està content
a tots aquells que n'hi parlen
perquè aixís en molt bon lloc
ha quedat el seu llinatge.
Mes, amb tot i lo que diu
el fadrinet encar ara
cada pic que fa record
de la que un temps estimava
sent que una llàgrima trista
li rodola per les galtes,
i, adolorit, aleshores,
-Pobre donzella! -s'exclama-
<<Quina al.lota que seria
Si fos filla d'altres pares! >>.

<<Adéu, per sempre, alegries
que foren sols somiades!
Per sempre adeú, dolces hores
d'amor pura i de pau santa!
Per sempre adeú, fulles músties
de la flor de ma esperança
que pel desert de la vida
lo vent de dissort escampa!... >>.
Cap baix i trista, i plorosa,
diu l'al.lota eixes paraules
recolzada a la finestra
de sa cambra solitària,
lo mateix que el brot de lliri
que, despres de la ventada,
tot vinclat i mig romput
d'un temps penja en el caire.
I mentres contempla, muda,
els turons de les muntanyes
vers on ses amors primeres,
tot voltant, se'n són anades,
part estrelletes s'amaguen;
s'esfullen i desapareixen

les pintades flors dels marges
i van caient d'una en una
les fulles seques dels arbres
que, apar que gemeguen, tristes
tot d'una que en terra cauen...
Pel camí que va a la vila
s'hi sent remor de petjades.
En mala hora la donzella
mira qui són els qui passen!
Damunt una airosa mula
amb pells negres ensellada
se'n vénen amo i madona
colcant a l'antiga usança:
tots dos asseguts davant
i l'un al costat de l'altre.
Les portes de la finestra,
no bé els veu, tot d'una tanca;
es posa la mantellina
i fuig, correns, de la cambra.
-Filla mia, a on anau?
-Vaig a l'església, mon pare.
Com hi arriba s'agenolla
I al confés així li parla:
-Pare meu religiós,
aconsellau-me, mon pare
ja que el món em dóna pena
dins un convent vull tancar-me.
Si d'aquell qui l'aconsella
no sent ningú les paraules,
bé prou les sent la fadrina
que, el mateix que si una aranya
la picàs, s'alça d'en terra
i al confés gira l'espatla, >>.
fugint de pressa i resolta,
sense dir ni una paraula.
El sacerdot que la's mira
Com se'n va desconsolada
-Llàstima -diu-que eixa jove
No es puga mudar el llinatge:
<<Quina al.lota que seria
Si fos filla d'altres pares! >>.

-Filla meva, d'on veniu,

d'on veniu, desconsolada?
-Deixau que em mati la pena,
deixeu que em muira, mon pare!
-Què teniu, que tan plorau,
la meva filla estimada?
-Per ventura quan vaig néixer
no em vàreu fer cristiana?
No em mostrà de creure en Déu,
Abans que es morís, ma mare?
No vaig, per ventura, a missa?
Que no combreg com les altres?
No som, pot ser, bona filla?
Que som dolenta, mon pare?
-De ma filla benvolguda
No en puc dir més que alabances.
-Per què, idò, no hi ha ningú
Que no em faci mala cara?
Per què, com vaig pel carrer
Tothom de mi se decanta?
Les que un temps m'eren amigues,
si em troben, los ulls acalen;
fins l'home que més volia
per una altra m'ha deixada!
-Si el món no us vol, en el cel
hi ha un Déu que de tots és pare!
-Jo a les portes del convent
fort he tocat a la baula.
<<No pots entrar! >> m'han respot
de part de dins amb veu aspra.
Abaixa el cap l'argenter,
no bé sent eixes paraules,
lo mateix que vella alcina
que fa vinclar la ventada.
-Fugim, fugim de Mallorca!
-resolta sa filla exclama-
anem a cercar una terra
que sia més cristiana!
-On vols que me'n vagi a viure
Que no em muira d'enyorança?
-Què us pot plaure d'eixa terra
que així ens trepitja i maltracta?
-La fossa que guarda els òssos
de ta mareta estimada!...

Quan me muira, vull que em posin
al costat d'aquella santa.
Tu, aleshores, filla meva,
te'n vindràs els horabaixes
al fossaret a resar
per ton pare i per ta mare!
-Tota sola, en aquest món,
sensa vós no hi vull romandre.
Si abans que jo vos moriu
ja podeu der la fossa ampla
perquè voldré que m'enterrin
en enterrar-vos, mon pare!
A sa filla malastruga
l'argenter, plorant, s'abraça;
la besa damunt el front
i diu amb pena, al besar-la:
-Pobra filla sens ventura,
més que bella, desdixada.
<<Quina al.lota que seria
Si fos filla d'altres pares! >>.

RAMON PICÓ I CAMPAMAR
Setembre 1872.